

PLAN

PRACY OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZEJ I EDUKACYJNEJ

- realizacja standardów opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3

PLAN PRACY OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZEJ I EDUKACYJNEJ - realizacja standardów opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3 opracowano w oparciu o:

- **USTAWĘ z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. (Dz. U. z 2024 r. poz. 338, 743 i 858)**
- **ROZPORZĄDZENIE MINISTRA RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ z dnia 19 września 2023 r. w sprawie standardów opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz.U. 2023 poz. 2121)**
- **ROZPORZĄDZENIE MINISTRA RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ z dnia 13 grudnia 2024 r. w sprawie standardów opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. 2024 poz. 1882)**

Pomocniczo:

- Rekomendacje dotyczące opracowania ram jakościowych i edukacyjnych, wytycznych i standardów usług opiekuńczych dla dzieci do lat trzech- Raport IPISS-ekspertyza końcowa dostępna na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej [<https://www.gov.pl/web/rodzina/standardy-opieki-sprawowanej-nad-dziecmi-w-wieku-do-lat-3>]
- Raport z badań IPISS-Badanie empiryczne dostępu, jakości i standardów opieki nad dziećmi do lat 3 dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej [<https://www.gov.pl/web/rodzina/standardy-opieki-sprawowanej-nad-dziecmi-w-wieku-do-lat-3>]
- Raport IPISS – Raport cząstkowy - Opieka nad dziećmi w wieku do lat 3 w wybranych krajach Unii Europejskiej dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej [<https://www.gov.pl/web/rodzina/standardy-opieki-sprawowanej-nad-dziecmi-w-wieku-do-lat-3>]
- Raport IPISS – Raport cząstkowy -Analiza i ocena jakości i dostępności systemu wczesnej edukacji i opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w Polsce pod kątem spełniania Zaleceń Rady Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2019 r. w sprawie wysokiej jakości systemów wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (2019/C 189/02)- dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej [<https://www.gov.pl/web/rodzina/standardy-opieki-sprawowanej-nad-dziecmi-w-wieku-do-lat-3>]

Klub Dziecięcy ŻŁOBKOWO (dalej: klub dziecięcy) wypełnia określone zapisami ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2024 r. poz. 338, 743 i 858) oraz standardami opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 określonymi rozporządzeniem z dnia 13 grudnia 2024 r. w sprawie standardów opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. 2024 poz. 1882) **w szczególności:**

- a) zapewnienia dziecku opiekę w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych,
- b) gwarantuje dziecku właściwą opiekę pielęgnacyjną oraz edukacyjną, przez prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka,
- c) organizuje zajęcia opiekuńczo-wychowawcze i edukacyjne uwzględniające rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwe do wieku dziecka.

- d) kieruje się potrzebami wszystkich dzieci, a w szczególności bierze pod uwagę potrzeby dzieci niepełnosprawnych oraz dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym, pochodzących z rodzin należących do mniejszości narodowych lub etnicznych, dzieci z rodzin zróżnicowanych językowo i kulturowo, dzieci z rodzin migrantów, dzieci wymagających szczególnej opieki

Podstawowym celem działalności Klubu dziecięcego jest wspieranie rodziców w opiece i wychowaniu dzieci, ale przede wszystkim zapewnianie dziecku możliwości uczenia się poprzez zabawę oraz opiekę w czasie, gdy rodzice nie mogą jej sprawować osobiście t.j. w czasie, gdy są w pracy. Odpowiednio przygotowana kadra pomaga dziecku jak najszybciej się rozwijać, zdobywać nowe umiejętności społeczne, takie jak praca w grupie, nawiązywanie relacji z innymi dziećmi oraz uczyć się samodzielnej zabawy.

Klub dziecięcy funkcjonuje w oparciu o akty prawne oraz dokumenty regulujące podstawowe warunki opieki nad dziećmi. Dokumentacja formalna i merytoryczna Klubu Dziecięcego jest podstawą spójności działań całego personelu. Dzięki temu zespół zna cele, zadania oraz ważne dla wszystkich wartości w zakresie pracy z dzieckiem i rodziną. Dokumenty są też podstawą do rozwijania pracy Klubu dziecięcego.

Klub Dziecięcy znajduje się w lokalizacji, która zapewnia bardzo dobry dojazd różną formą komunikacji. Placówka posiada własny parking dostępny na terenie Klubu Dziecięcego.

Plan opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjny określa działania w nim podejmowane w celu spełnienia standardów:

- I. Pracy z dzieckiem – obejmują one cele pedagogiczne, opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne dostosowane do form sprawowanej opieki nad dzieckiem w zakresie:**
 - a) komfortowej i bezpiecznej atmosfery stwarzanej dziecku podczas jego pobytu w Klubie dziecięcym,
 - b) edukacji,
 - c) rozwoju kompetencji społecznych i emocjonalnych,
 - d) przebiegu procesu adaptacji dziecka,
 - e) przestrzegania zasad higieny, z poszanowaniem indywidualnych potrzeb dzieci.

- II. Zapewnienia bezpieczeństwa dziecka w Klubie dziecięcym w szczególności poprzez wdrożenie i stosowanie procedur:**
 - a) zapobiegania wypadkom podczas pobytu dzieci w Klubie dziecięcym oraz zapobiegania rozprzestrzenianiu się chorób wśród dzieci, personelu zatrudnionego w Klubie dziecięcym,
 - b) postępowania w razie wypadku dziecka,
 - c) określających zasady pobytu w Klubie Dziecięcym osób innych niż zatrudniony personel, w tym zasady przyprowadzania i odbioru dzieci z klubu dziecięcego,
 - d) postępowania w przypadku podejrzenia stosowania przemocy wobec dziecka przez rodziców lub osoby sprawujące opiekę w Żłobku, na podstawie obowiązujących w tym zakresie przepisów.

- III. Organizacji pracy, rozwoju i bezpieczeństwa personelu zatrudnionego w Klubie dziecięcym, by zapewnić:**
 - a) warunki sprzyjające stymulowaniu rozwoju dziecka,
 - b) stosowanie metod pracy z dzieckiem uwzględniających indywidualne potrzeby, zainteresowania i umiejętności dziecka,
 - c) respektowanie indywidualnego rytmu życia dziecka przez odpowiednią organizację godzin posiłków, snu, czynności higienicznych i zabawy lub tworzenie planów zajęć w ciągu dnia,
 - d) przestrzeganie praw i obowiązków przez osoby sprawujące opiekę nad dziećmi w ramach poszczególnych czynności związanych ze świadczeniem usług opieki w Klubie dziecięcym,

- e) wypełnianie przez personel zatrudniony w Klubie dziecięcym obowiązków zawodowych innych niż bezpośrednia opieka nad dziećmi, takich jak: planowanie zajęć w ciągu dnia, kontakty z rodzicami, współpraca z innymi specjalistami i współpracownikami,
- f) wsparcie rozwoju zawodowego osób sprawujących opiekę nad dziećmi w klubie dziecięcym (adekwatnie do możliwości klubu dziecięcego oraz potrzeb dzieci objętych opieką), w szczególności przez wykorzystanie metod polegających na rozpoznawaniu i rozwijaniu potencjału oraz wiedzy i umiejętności już posiadanych przez te osoby, a także przez taką organizację pracy, która umożliwia im udział w szkoleniach aktualizujących wiedzę i podnoszących kwalifikacje.

IV. Prowadzenia monitoringu i ewaluacji działalności Klubu dziecięcego obejmującego:

- a) wdrożenie procedury obserwacji i monitorowania rozwoju dziecka, opracowywaną indywidualnie dla każdego dziecka we współdziałaniu z rodzicami;
- b) przeprowadzanie, co najmniej raz w roku, analizy satysfakcji rodziców w zakresie usług świadczonych przez Klub Dziecięcy Żłobkowo. Wyniki badania satysfakcji rodziców są uwzględniane w modyfikacji pracy Klubu dziecięcego.
- c) przeprowadzanie, co najmniej raz na dwa lata, weryfikacji realizacji celów pedagogicznych, opiekuńczych, wychowawczych i edukacyjnych;
- d) przeprowadzanie, co najmniej raz na dwa lata, przez:
 - kierownika klubu dziecięcego Żłobkowo oceny pracy i ewaluacji pracy osób sprawujących opiekę, w których uwzględnia się w szczególności postawę tych osób, ich zaangażowanie, relacje z dziećmi i rodzicami, organizację pracy, rzetelność i odpowiedzialność,
- e) Przynajmniej raz w roku odbywają się zaplanowane indywidualne rozmowy z rodzicami o rozwoju ich dziecka. Rodzice są informowani o planowanych spotkaniach (indywidualnych i grupowych) z co najmniej dwutygodniowym wyprzedzeniem,
- f) Określony jest sposób umożliwiający rodzicom składanie wniosków, uwag lub skarg
- g) Minimum raz w roku personel dokonuje samooceny działań wspierających autonomię dziecka podczas czynności higienicznych w sposób ustalony przez instytucję opieki, a wnioski z przeprowadzonej samooceny są dokumentowane,
- h) Personel dokonuje, minimum raz w roku, samooceny działań wspierających autonomię dziecka podczas posiłków, a wnioski z przeprowadzonej samooceny są dokumentowane
- i) określenie, na podstawie ww. oceny, przez kierownika wspólnie z osobami sprawującymi opiekę – **obszarów wymagających aktualizacji lub rozwoju wiedzy i umiejętności osoby sprawującej opiekę nad dziećmi.**

V. Współpracy osób sprawujących opiekę z rodzicami w zakresie:

- a) udzielania wszelkich informacji o przebiegu opieki,
- b) przeprowadzanie, na bieżąco i regularnie, konsultacji w sprawie potrzeb i rozwoju dziecka,
- c) tworzenia warunków umożliwiających rodzicom włączanie się w życie instytucji opieki,
- d) tworzenia warunków umożliwiających rodzicom podnoszenie kompetencji rodzicielskich.

Poniższy plan opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjny określa optymalne warunki dla rozwoju dzieci, wskazuje sposób realizacji działań które pozwolą organizować oraz prowadzić dobrej jakości usługi dla dzieci objętych opieką w Klubie dziecięcym, z jednoczesnym uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dzieci i zachowaniem elastyczności pozwalającej osobom sprawującym opiekę na takie sprawowanie opieki nad dziećmi, które uwzględni ich liczebność, wiek, niepełnosprawność, wymagania szczególnej opieki, uwarunkowania społeczne i kulturowe oraz rozwój psychomotoryczny.

STANDARDY OPIEKI SPRAWOWANEJ NAD DZIEĆMI W WIEKU DO LAT 3

STANDARDY NIEZBĘDNE W ZAKRESIE PRACY Z DZIEĆMI

Cele pedagogiczne, opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne dostosowane do formy sprawowanej opieki w zakresie:	Planowane działania realizowane w Klubie Dziecięcym
1.1 zapewnienia dziecku podczas pobytu w Żłobku komfortu i bezpiecznej atmosfery, w szczególności przez towarzyszenie społeczne i towarzyszenie w rozwoju	1.1. Odpowiednio przygotowana kadra podczas pobytu dziecka w Klubie Dziecięcym organizuje swoją pracę tworząc komfortowe warunki i bezpieczną atmosferę do rozwoju małego dziecka, biorąc uwagę wiek, wrażliwość oraz zależność małego dziecka od dorosłych w zakresie zaspokajania podstawowych potrzeb. Kadra ułatwia dziecku wchodzenie w relacje z innymi poprzez towarzyszenie społeczne i towarzyszenie w rozwoju w budowaniu poczucia tożsamości. Żłobek zapewnia dziecku: a) komfortowe warunki lokalowe tworzą bezpieczną atmosferę podczas pobytu dziecka w klubie dziecięcym. Sale w których przebywają dzieci są nasłonecznione, przestronne ,w jasnych barwach. Są one wyposażone w bezpieczne, atrakcyjne i dostosowane do wieku zabawki i pomoce dydaktyczne, które sprzyjają radosnej i twórczej zabawie, warunki opieki w Klubie dziecięcym zbliżone są do warunków domowych, b) dzieciom zapewnia się najlepszą opiekę oraz wykwalifikowaną, doświadczoną kadrę opiekuńczo-wychowawczą, dziecko bawi się i uczy w bezpiecznej, miłej, ciepłej, życzliwej atmosferze akceptacji, wzajemnego zaufania, przyzwyczajają się do odpowiedzialności za bezpieczeństwo własne i innych osób, opiekun jest blisko wychowanka, wspiera jego rozwój, lecz na tyle daleko, by nie przeszkadzać w rozwoju potencjału dziecka, c) w klubie dziecięcym tworzy się warunki do rozwoju samodzielności dziecka, jego ciekawości, opiekun klubu dziecięcego uznaje prawo dziecka do własnych wyborów, decyzji, własnej aktywności, d) relacje wychowawcy i wychowanka oparte są nadawaniu dziecku wolności, szacunku i zaufaniu, e) relacje te pozwalają rozwijać kompetencje dziecka, doceniać wysiłek i ciekawość,

	f) w klubie dziecięcym zapewnia się organizację planu dnia w grupie, dostosowaną do możliwości rozwojowych dziecka, g) w klubie dziecięcym tworzy się warunki do różnych form odpoczynku i zabawy, zgodnie z aktualnymi potrzebami dziecka i indywidualnym rytmem snu i odpoczynku, h) dziecko ma możliwość uczenia się poprzez zabawę, zdobywania nowych umiejętności społecznych, takich jak praca w grupie, nawiązywanie relacji z innymi dziećmi oraz samodzielnej zabawy, i) Klub dziecięcy wyposażony jest w pomoce dydaktyczne oraz funkcjonalnie i estetycznie urządzony plac zabaw stwarzający okazję do bezpiecznych zabaw twórczych. Zadania personelu wspierające współpracę i komunikację dzieci w grupie stanowi ZAŁ. 19
1.2. sprawowania opieki i komunikacji z dzieckiem oparta na szacunku i uważności na potrzeby dziecka, podmiotowe traktowanie dziecka, z należyłym szacunkiem i godnością	1.2. personel sprawuje opiekę nad dzieckiem w klubie dziecięcym, traktuje dziecko podmiotowo, z szacunkiem i godnością, dba o zrozumiałą dla dziecka komunikację, jest uważny na jego potrzeby, używa języka dostosowanego do poziomu rozwoju dziecka. Personel Klubu dziecięcego: a) wyposaża dziecko w kluczowe kompetencje niezbędne w skutecznej komunikacji z dzieckiem takie jak: otwartość i skuteczność w komunikacji (jasność komunikatów, aktywne słuchanie, zrozumienie zamiast ocen), szczerość, empatia i wyrażanie zainteresowania oraz troska o dziecko, dobro wspólne, znajomość i poszanowanie granic własnych i drugiej osoby, b) posiada kompetencje do rozwijania wrażliwej i pełnej szacunku interakcji z dzieckiem, c) jest uważny na sygnały dziecka, stara się rozumieć jego potrzeby, d) nawiązuje fizyczny kontakt z dzieckiem, gdy ono tego potrzebuje: przytula, nosi, buja, e) jest dostępny emocjonalnie: akceptuje i traktuje poważnie wszystkie emocje dziecka, odzwierciedla je, pomaga je wyrazić, dba o ukojenie dziecka, f) jest uważny na frustrację dziecka, reaguje odpowiednio do sytuacji: pociesza, wyjaśnia, rozmawia, zachęca do zmiany działania, daje dziecku czas na ochłonięcie, g) cechuje się cierpliwością i spokojem. Wycisza własne emocje, by skupić się na wspieraniu dziecka, h) dba o to, by nie mówić zbyt głośno, dostosowuje ton głosu do sytuacji, i) uważnie i aktywnie słucha dziecka w kontakcie wzrokowym, j) zadaje dziecku pytania, daje czas na wypowiedzenie się,

	k) stara się zrozumieć próby dziecka dotyczące komunikowania się i docenia jego wysiłek, l) dba o to, by pomóc dziecku nazywać i rozumieć dziecięce doświadczenia: np. uprzedza je, co się będzie działo, opisuje to, czego dziecko aktualnie doświadcza, m) inicjuje i prowadzi rozmowy z dziećmi, n) jest uważny na to, co dziecko interesuje, podejmuje i rozwija z nim te tematy, o) w kontaktach z dzieckiem równoważy mówienie i słuchanie.
1.3. relacji społecznych personelu klubu dziecięcego z dzieckiem – relacje te charakteryzują się wzajemnością, umiejętnością dzielenia wartościami i uczuciami, pozytywnymi relacjami opartymi na budowanym zaufaniu, uważnej relacji z dzieckiem, poznawaniu wychowanka, by go zrozumieć	1.3. Klub dziecięcy tworzy warunki do tworzenia sprzyjających relacji międzyludzkich opartych na wzajemnej umiejętności dzielenia się wartościami i uczuciami, uważnej relacji z dzieckiem, poznawaniu wychowanka, by go zrozumieć. Personel klubu dziecięcego: a) posiada kompetencje niezbędne w rozwijaniu zdrowych, ciepłych i satysfakcjonujących wzajemnych relacji społecznych, b) cechuje pozytywny i otwarty kontakt z dzieckiem, c) nawiązuje z dzieckiem pozytywne relacje oparte na budowanym zaufaniu, uważnej relacji z dzieckiem, d) dba o naturalny rytm funkcjonowania dziecka, np. nie ponagla, żeby dziecko szybko jadło, nie zmusza do położenia się na leżaku, e) cechuje poczucie humoru, optymizm. Rozwija on tę cechę u dziecka, dbając jednocześnie o to, by żarty były zrozumiałe dla dziecka, f) nie zawstydza dziecka, nie rani poprzez komentarze słowne czy reakcje pozawerbalne, g) nie stosuje kar, ale wdraża dziecko stopniowo do ponoszenia konsekwencji swoich działań, próbując znaleźć przede wszystkim przyczyny trudnych do przyjęcia zachowań dziecka, h) stosuje środki dydaktyczne pogłębiające bliskość takie jak np. zabawy paluszkowe, wyliczanki, rymowanki, piosenki, i) troszczy się, by opiekę nad dzieckiem w przypadku nieobecności stałego opiekuna czasowo przejęła osoba znana dziecku. Sposoby wspierania dzieci w klubie dziecięcym stanowi ZAŁ. 17 Arkusze samooceny w tym zakresie stanowi ZAŁ. 18
1.4. spełniania warunków sprzyjających aktywności wychowanka oraz	1.4. Klub dziecięcy tworzy warunki do podejmowania przez dziecko różnorodnych aktywności dzięki którym dziecko może poznawać własne możliwości, może budować własną autonomię. Personel klubu dziecięcego:

kształtowaniu przez niego autonomii	a) umożliwia dziecku aktywne uczestnictwo w zaplanowanych i zorganizowanych sytuacjach edukacyjnych, poprzez wchodzenie w interakcje z opiekunem i innymi dziećmi, zgłaszanie własnych pomysłów, podpowiadanie rozwiązań, b) uwzględnia w projektowanych działaniach zdiagnozowane potrzeby i możliwości dziecka, c) w proponowanych zabawach umożliwia dziecku wybór strategii działania, d) zachęca do podejmowania prób samodzielnego działania.
1.5.umożliwienia dziecku harmonijnego rozwoju odbywającego się w zgodzie z jego indywidualnymi cechami, w swoim tempie i aktywności podejmowanej w zależności od indywidualnych zainteresowań, umiejętności i możliwości	1.5 Klub dziecięcy tworzy warunki do harmonijnego rozwoju dziecka w zgodzie z jego indywidualnymi cechami, w swoim tempie i aktywności podejmowanej w zależności od indywidualnych zainteresowań, umiejętności i możliwości dziecka. Personel Klubu dziecięcego: a) aranżuje przestrzeń w klubie dziecięcym , by sprzyjała rozwojowi dziecka uwzględniając wiek dzieci, ich potrzeby rozwojowe i aktualne zainteresowania, b) ma wiedzę o aranżowaniu uczącej przestrzeni dla dzieci ze względu na wiek i ich potrzeby, c) systematycznie obserwuje, w jaki sposób dzieci korzystają z dostępnej im przestrzeni oraz wyposażenia, by poznać ich aktualne preferencje i zainteresowania d) elastycznie dopasowuje otoczenie klubu dziecięcego do danego etapu rozwoju, potrzeb i możliwości dzieci poprzez regularne uzupełnianie i zmiany wyposażenia oraz materiałów do zabawy, e) aranżując przestrzeń w klubie dziecięcym, dbamy o równowagę bodźców zmysłowych i nie przeciążanie układu nerwowego dziecka (w klubie dziecięcym dominują jasne kolory ścian i wyposażenia, unika się nadmiernej ilości dekoracji, dba się o odpowiednie oświetlenie, np. poprzez dostęp do naturalnego światła dziennego, dbałość o dobrą atmosferę akustyczną pomieszczeń np. poprzez minimalizowanie przedmiotów czy zabawek wydających głośne, ostre dźwięki, np. zabawki elektroniczne), f) aranżuje przestrzeń klubu dziecięcego w taki sposób, aby rozwijać samodzielność dzieci (np.: meble i wyposażenie jest dostosowane do wieku i wzrostu dzieci; sprzęty, zabawki, materiały edukacyjne są dostępne dla dzieci, by mogły one samodzielnie sięgnąć po każdą rzecz), g) aranżują przestrzeń tak, by sprzyjała różnorodnym kontaktom i relacjom między dziećmi (np.: wyodrębniona jest przestrzeń na spotkania i zabawy w całej grupie, przestrzeń w sali jest podzielona na strefy tak, aby dzieci mogły się w nich bawić zarówno w małych grupkach, jak i indywidualnie, zapewnia się dziecku dużo podobnych zabawek typu klocki, wózki, samochody),

- h) aranżują przestrzeń w salach tworząc strefy, które umożliwiają dzieciom różne aktywności i zabawy zgodnie z potrzebami i zainteresowaniami wychowanków,
- i) aranżują otoczenie w sali, aby dzieci mogły doświadczać różnych aktywności: **ruchowej** (w zależności od wieku i potrzeb dzieci, w klubie dziecięcym znajduje się wolna i bezpieczna przestrzeń do swobodnego ruchu, testowania możliwości swojego ciała i trenowania umiejętności motorycznych), **do przeglądania, opowiadania i czytania książek** (w salach zorganizowane są przytulne kąciki książek ze swobodnym dostępem dla dziecka, znajdują się tam różne książki, np. zawierające realistyczne zdjęcia przedmiotów, ludzi, zwierząt itd.), **do manipulowania i konstruowania i eksponowania** prac (np. materiały naturalne, przedmioty o różnych fakturach, kolorach, kształtach, rozmiarach, wypełnieniach, z różnych materiałów, typu tablice manipulacyjne, pojemniki z różnymi materiałami, sortery, układanki), **do badania i wielozmysłowego doświadczania** (dzieci mają dostęp do różnorodnych materiałów i przedmiotów stymulujących zmysł dotyku, wzroku, węchu, słuchu, stymulujących zmysł równowagi, do przedmiotów służących badaniu i eksperymentowaniu), **do swobodnego tworzenia i zabaw plastycznych, do zabaw naśladowczych związanych z odtwarzaniem codziennych czynności, wykonywanych w domu i w najbliższym otoczeniu,**
- j) Przestrzeń w klubie dziecięcym jest zorganizowana w sposób umożliwiający wydzielenie co najmniej trzech spośród poniższych stref zainteresowań dla dzieci: 1) strefa wspólnego czytania; 2) strefa zabaw konstrukcyjnych; 3) strefa zabaw ruchowych; 4) strefa zabaw plastycznych; 5) strefa zabaw z wodą i piaskiem; 6) strefa zabaw tematycznych; 7) strefa zabaw muzycznych
- k) W klubie dziecięcym przestrzeń zorganizowana jest w sposób wpierający autonomię dziecka, w szczególności:
- 1) pojemniki z materiałami i zabawkami są oznakowane w sposób zrozumiały dla dzieci;
 - 2) materiały i zabawki są usytuowane na wysokości dostępnej dla dzieci;
 - 3) każde dziecko ma miejsce do przechowywania swoich rzeczy oznaczone w sposób widoczny i zrozumiały dla dziecka
- l) W pomieszczeniach, w których przebywają dzieci, zawsze dostępna jest dla nich woda do picia w każdym momencie w ciągu dnia,

	m) Wśród materiałów dostępnych dla dzieci w pomieszczeniach i na zewnątrz znajdują się naturalne materiały i przedmioty codziennego użytku n) tworzy warunki pozwalające na uczestnictwo dziecka z niepełnosprawnością lub wymagającego szczególnej opieki w codziennym życiu na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności i/lub opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju.
1.6. umożliwienia zdobywania przez dziecko wielu niezbędnych w życiu kompetencji poprzez towarzyszenie dziecku we wspólnej zabawie w KLUBIE DZIECIĘCYM	1.6. Klub dziecięcy tworzy warunki do zdobywania przez dziecko kompetencji niezbędnych w życiu towarzysząc mu we wspólnej zabawie. Personel KLUBU DZIECIĘCEGO: a) zna potrzeby, preferencje i aktualne zainteresowania dzieci związane z zabawą, b) inicjuje i towarzyszy dzieciom w zabawach adekwatnie do ich potrzeb, preferencji i zainteresowań, c) planuje i organizuje wspólne zabawy i zajęcia, uwzględniając aktualną sytuację w grupie i potrzeby rozwojowe dzieci, d) zapewnia dzieciom w Żłobku różnorodne wspólne zabawy i zajęcia, które wspierają całościowy indywidualny rozwój.
1.7. zapewnienia dziecku w procesie adaptacji do klubu dziecięcego, zdobywanie zaufania do nowego otoczenia oraz budowania więzi z opiekunem	1.7. Klub dziecięcy zapewnia stopniową i indywidualną adaptację dziecka, do klubu dziecięcego oraz do budowania więzi z opiekunem prowadzoną w ścisłej współpracy z rodzicami. a) Adaptacja dziecka w placówce odbywa się w oparciu o opracowany program adaptacyjny. b) klub dziecięcy posiada program adaptacyjny- Załącznik nr 1 do PLANU PRACY OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZEJ I EDUKACYJNEJ c) program adaptacyjny klubu dziecięcego jest oparty na aktualnej wiedzy dotyczącej psychologii i pedagogiki małego dziecka, d) program adaptacyjny zawiera procedury, które zapewniają stopniową i łagodną adaptację w klubie dziecięcym, e) program adaptacyjny jest opracowany pisemnie, wszyscy pracownicy rozumieją i akceptują jego założenia. f) Program adaptacyjny jest dostępny dla rodziców. Adaptacja jest prowadzona w ścisłej współpracy z rodzicami dziecka, g) kierownik przed rozpoczęciem uczęszczania dziecka do klubu dziecięcego przekazuje rodzicom potrzebne informacje na temat funkcjonowania placówki oraz umożliwia poznanie przyszłych opiekunów dziecka, h) kierownik wprowadza rodziców w założenia i przebieg programu adaptacyjnego oraz rolę rodziców w tym okresie, opiekun umożliwia rodzicom

	zapoznanie się z przestrzenią klubu dziecięcego i pomieszczeniami, z których korzysta grupa dziecka, i) opiekun zbiera informacje od rodziców na temat rozwoju dziecka, jego przyzwyczajień i potrzeb dotyczących sytuacji dnia codziennego oraz ich priorytetów wychowawczych np. poprzez ankietę informacyjną, rozmowę indywidualną, j) klub dziecięcy umożliwia rodzicom towarzyszenie dziecku podczas procesu adaptacji: przy poznawaniu nowego otoczenia i nawiązywaniu więzi z opiekunem. k) Adaptacja jest prowadzona indywidualnie, zgodnie z potrzebami każdego dziecka, l) poprzez odpowiednią organizację pracy w klubie dziecięcym dbamy o to, by w okresie adaptacji, nie było zbyt dużo dzieci adaptujących się w tym samym czasie, np. w pierwszych dniach dzieci dzieli się na mniejsze grupy i wyznacza godziny, w których dzieci przychodzą wraz z rodzicami, m) proces adaptacji jednego dziecka prowadzi w miarę możliwości ten sam opiekun/opiekunowie, który jest dostępny dla dziecka i ściśle współpracuje z jego rodziną, n) adaptacja dziecka w placówce rozpoczyna się od udziału wraz z rodzicem w krótkim spotkaniu adaptacyjnym, podczas którego opiekunowie budują kontakt z dzieckiem i stopniowo przejmuje opiekę od rodzica, o) opiekun po spotkaniu adaptacyjnym, na podstawie obserwacji, podejmuje decyzję o przebiegu dalszej adaptacji dziecka. p) opiekun dba o poczucie bezpieczeństwa dziecka, wprowadzając różne rytuały podczas pożegnań, powitań q) opiekun zachęca rodziców, by na początku dziecko przebywało krócej w klubie dziecięcym i stopniowo jego pobyt był wydłużany, r) opiekun i rodzic codziennie wymieniają informacje na temat samopoczucia dziecka i jego funkcjonowania w klubie dziecięcym i w domu, np. co jadło, jak się bawiło. s) Opiekunowie stopniowo wprowadzają dzieci w funkcjonowanie grupy, t) grupę prowadzą stali opiekunowie, minimalizuje się udział nieznanych dzieciom osób (zastępstwa, zajęcia dodatkowe), u) w czasie adaptacji dzieci stopniowo są zapoznawane z innymi pomieszczeniami,
--	--

	v) opiekunowie stopniowo zapoznają dzieci z rytmem dnia oraz z zasadami i rytuałami grupowymi, w) opiekunowie uwzględniają przyzwyczajenia i nawyki dzieci związane z sytuacjami codziennymi (np. pory snu) i stopniowo w ciągu roku uczą dzieci wspólnego rytmu funkcjonowania, x) opiekun prowadzący adaptację, stopniowo wspiera dziecko w nawiązywaniu kontaktów w grupie. y) klub dziecięcy wspiera dzieci w codziennym radzeniu sobie ze zmianami. opiekun dba, aby zmiana opiekunów w ciągu dnia była dla dzieci stopniowa, z) ułatwia dzieciom przejścia związane ze zmianą aktywności i zmianą pomieszczeń (zawsze uprzedzają dzieci o zmianie aktywności w ciągu dnia, np. mówiąc dzieciom, co się za chwilę wydarzy, umożliwiają dzieciom wcześniejsze poznanie nowych dla nich pomieszczeń, uprzedzają dzieci o przejściu do innego pomieszczenia). aa) Opiekun dba o zachowanie bliskiej relacji z dzieckiem i jego rodziną podczas dłuższej nieobecności dziecka (np. choroba),
--	---

STANDARDY OPIEKI SPRAWOWANEJ NAD DZIEĆMI W WIEKU DO LAT 3

STANDARDY NIEZBĘDNE W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA DZIECI

Standardy dotyczące bezpieczeństwa dzieci obejmują:	Planowane działania realizowane w Klubie Dziecięcym
2.1. procedury zapobiegania wypadkom podczas pobytu dzieci w klubie dziecięcym, a także rozprzestrzeniania się chorób wśród dzieci, personelu zatrudnionego w klubie dziecięcym	2.1.W celu zapewnienia standardu dotyczącego zapobiegania wypadkom podczas pobytu dzieci w klubie dziecięcym, a także rozprzestrzeniania się chorób wśród dzieci w klubie dziecięcym podejmowane będą efektywne działania polegające na: a) sprawowaniu profesjonalnej, ciągłej opieki nad dziećmi w klubie dziecięcym, b) zachowaniu proporcji opiekunów do dzieci w każdym momencie dnia, c) zapewnieniu bezpiecznego dla dziecka otoczenia i sprzętu do zabaw, między innymi poprzez opracowane i przestrzegane procedury postępowania w sytuacji nagłego wypadku dziecka lub pracownika, uniemożliwienie dziecku dostępu do materiałów chemicznych, środków czystości i innych przedmiotów, które stwarzają zagrożenie życia, d) przestrzeganiu obowiązujących w klubie dziecięcym procedur zapobiegania wypadkom oraz rozprzestrzeniania się chorób wśród dzieci oraz personelu zatrudnionego w klubie dziecięcym (załącznik nr 2 i 3 do planu)

2.2. procedury postępowania w razie wypadku dziecka	a) Procedury postępowania opiekunek i personelu klubu dziecięcego w razie wypadku dziecka w klubie dziecięcym stanowią załącznik do planu opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjnego. b) Procedury zapobiegania rozprzestrzenianiu się chorób w klubie dziecięcym stanowią załącznik nr 4 do planu opiekuńczo-wychowawczo--edukacyjnego
2.3. procedury określające: zasady pobytu w klubie dziecięcym osób innych niż zatrudniony personel, w tym zasady przyprowadzania i odbioru dzieci z klubu dziecięcego	2.3.Procedury określające: a) zasady pobytu w klubie dziecięcym osób innych niż zatrudniony personel stanowią załącznik nr 5 do planu opiekuńczo-wychowawczo—edukacyjnego b) zasady przyprowadzania i odbioru dzieci ze Żłobka stanowią załącznik nr 6 do planu opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjnego zawierają: • zasady przyprowadzania dzieci, • zasady odbioru dzieci, • nieodebranie dziecka z klubu dziecięcego lub zgłoszenia się po dziecko osoby niemogącej sprawować opieki, • próby odbierania dziecka z klubu dziecięcego przez rodzica (opiekuna prawnego) będącego pod wpływem alkoholu lub innych substancji odurzających (np.: narkotyków), • odbioru dziecka ze klubu dziecięcego przez rodziców rozwiedzionych, żyjących w separacji lub w wolnym związku
2.4. procedury postępowania w przypadku podejrzenia stosowania przemocy wobec dziecka przez rodziców lub osoby sprawujące opiekę w klubie dziecięcym , na podstawie obowiązujących w tym zakresie przepisów	Procedury postępowania w przypadku podejrzenia stosowania przemocy wobec dziecka przez rodziców lub osoby sprawujące opiekę w klubie dziecięcym stanowią załącznik nr 7 planu opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjnego.

STANDARDY OPIEKI SPRAWOWANEJ NAD DZIEĆMI W WIEKU DO LAT 3

ZASADY ORGANIZACJI PRACY, ROZWOJU I BEZPIECZEŃSTWA ZATRUDNIONEGO PERSONELU

Standardy dotyczące zasad organizacji pracy, rozwoju i bezpieczeństwa personelu zatrudnionego w klubie dziecięcym wskazują stosowanie:	Planowane działania/aktywności realizowane w Klubie Dziecięcym
3.1. zasad zapewniających warunki sprzyjające stymulowaniu rozwoju dziecka	3.1. Klub dziecięcy funkcjonuje w oparciu o dokumenty i akty prawne regulujące podstawowe warunki opieki nad dziećmi. Działa przede wszystkim w oparciu o zapisy statutu, który określa w szczególności: • nazwę i miejsce jego prowadzenia, • cele i zadania oraz sposób ich realizacji, z uwzględnieniem wspomagania indywidualnego rozwoju dziecka oraz wspomagania rodziny w wychowaniu dziecka, a w przypadku dzieci niepełnosprawnych – ze szczególnym uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności, • warunki przyjmowania dzieci, z uwzględnieniem preferencji dla rodzin wielodzietnych i dzieci niepełnosprawnych, • warunki przyjmowania dzieci w przypadku, o którym mowa w art. 18b, Ustawy „W przypadku nieobecności dziecka klubie dziecięcym kierownik klubu dziecięcego może przyjąć na miejsce tego dziecka na czas jego nieobecności inne dziecko, na podstawie umowy z jego rodzicami. • zasady ustalania opłat za pobyt i wyżywienie w przypadku nieobecności dziecka w Żłobku lub klubie dziecięcym, • zasady udziału rodziców w zajęciach prowadzonych w klubie dziecięcym. a) klub dziecięcy posiada niezbędne regulaminy określające organizację pracy placówki (regulamin organizacyjny, zgodny z obowiązującymi przepisami prawa, który określa organizację) wewnętrzną pracy klubu dziecięcego, w tym, godziny pracy placówki. b) Klubem dziecięcym kieruje kierownik klubu dziecięcego c) W Klubie dziecięcym obowiązuje Procedura wdrażania nowych pracowników, która stanowi ZAŁ. 27 d) W klubie dziecięcym zatrudnia się personel zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami oraz wymaganiami formalnym (np.: aktualne badania sanitarno-epidemiologiczne, przebyte co 2 lata szkolenia z udzielania dziecku pierwszej pomocy). e) Klub dziecięcy prowadzony jest w lokalu zapewniającym warunki do higienicznego spożywania posiłków oraz miejsce do odpoczynku dla dzieci.

Pomieszczenia spełniają wymagania lokalowe i sanitarne zawarte w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzony Żłobek lub klub dziecięcy. Organizację wewnętrzną Żłobka określa regulamin organizacyjny nadawany przez dyrektora. Dyrektor odpowiada za jego realizację.

f) W Klubie dziecięcym zapewnia się dziecku warunki organizacyjne które uwzględniają dbałość o samopoczucie i prawidłowy rozwój dziecka poprzez:

- Zapewnienie dziecku opiekunów w liczbie określonej przez obowiązujące przepisy prawa (1 opiekun na 8 dzieci powyżej roku i 1 opiekun na 5 dzieci w przypadku, gdy w grupie jest dziecko z niepełnosprawnością).
- Dla zachowania stałości opieki i poczucia bezpieczeństwa ci sami opiekunowie lub część z nich oraz inne osoby personelu Klubu dziecięcego towarzyszą dzieciom społecznie i w rozwoju - przez cały ich pobyt w Klubie dziecięcym
- W przypadku zmiany opiekunów, dotychczasowy opiekun wprowadza stopniowo nowych opiekunów do grupy.

g) Klub dziecięcy działa w oparciu o zrównoważony rytm dnia, który uwzględnia potrzeby w zakresie odpoczynku, ruchu, zabawy i aktywności: społecznych, emocjonalnych, poznawczych i usamodzielniających dzieci. Rytm dnia jest elastyczny i dopasowany do wieku dzieci oraz ich potrzeb.

h) Ramowy rytm dnia jest znany rodzicom i dzieciom, umieszczony na tablicy informacyjnej w placówce klubu dziecięcego.

i) Klub dziecięcy zapewnia dzieciom codzienne przebywanie dzieci na świeżym powietrzu (wychodzenie na plac zabaw lub na inny teren zielony), jeśli sprzyjają temu warunki atmosferyczne, z wyłączeniem sytuacji, gdy temperatura spada poniżej minus 5 stopni, wieje silny wiatr, jest upał lub smog.

j) W Klubie dziecięcym tworzy się warunki do różnych form odpoczynku dzieci, zgodnych z ich aktualnymi potrzebami.

k) Opiekun Klubu dziecięcego prowadzi obserwacje dzieci i zbiera informacje od rodziców i dzieci na temat indywidualnych potrzeb i przyzwyczajeń w kwestii snu i odpoczynku (godziny snu, rytuał zasypiania/ budzenia, ulubione przytulanki).

Sposób zbierania informacji o potrzebach, preferencjach i umiejętnościach dzieci w klubie dziecięcym stanowi ZAŁ. 20

- l) Respektuje się indywidualny rytm snu i odpoczynku dziecka.
- m) Dbą się, by rytm dnia i poszczególne aktywności dostosowane były do możliwości rozwojowych dzieci, by naprzemiennie występowały po sobie czynności aktywizujące i wyciszające.
- n) W Klubie dziecięcym organizuje się posiłki w taki sposób, aby były przyjemne i uczące dla dzieci, kojarzyły się z pozytywnym doświadczeniem społecznym.
- o) Dzieciom oferowane są co najmniej cztery podstawowe posiłki – śniadanie, drugie śniadanie, obiad i podwieczorek w ciągu dnia.
- p) Posiłki podawane są o stałych porach, obserwuje się preferencje dzieci.
- q) W klubie dziecięcym wspiera się rozwijanie zdrowych nawyków żywieniowych u dziecka.
- r) Prowadzi się obserwacje dzieci i zbiera informacje od rodziców na temat preferencji żywieniowych dzieci, godzin posiłków, nawyków i rytuałów, tak, aby proponowany jadłospis i ramowe pory posiłków odpowiadały indywidualnym potrzebom dzieci.
- s) Udostępnia się rodzicom spisany dzienny jadłospis.
- t) Żywnienie dzieci oparte jest o zasady zdrowego żywienia.
- u) Umożliwia się dzieciom warunki do różnorodnych zabaw stymulujących rozwój dziecka.
- v) umożliwia się dzieciom swobodną zabawę, która jest główną formą aktywności dzieci - rolą dorosłych jest uważne towarzyszenie dzieciom, zapewnienie bezpieczeństwa i dostarczanie materiałów do zabawy,
- w) podczas zabawy umożliwia się dziecku decydowanie czym, w jaki sposób i jak długo będzie się bawić oraz zapewnić swobodę dostępu wyposażenia i materiałów,
- x) dostosowuje się zabawy i środki do wieku dziecka,
- y) Praca z dziećmi jest dokumentowana/wykonywana wg. odpowiednio wcześniej ułożonego planu pracy i służy to lepszemu rozumieniu rozwoju dzieci przez opiekunów i rodziców.
- z) opiekun obserwuje aktywności dzieci i spisuje /uzupełnia na tej podstawie karty obserwacji dzieci.
- aa) prowadzi dokumentację codziennych aktywności grupy dzieci,

	bb) aktualizuje obserwacje minimum raz w roku, cc) posiada pisemne upoważnienia do odbioru dziecka, w przypadku, gdy odbiera je z klubu dziecięcego inna osoba niż rodzic, dd) W przypadku dzieci z niepełnosprawnościami lub wymagających szczególnej opieki, opiekun prowadzi dokumentację dotyczącą indywidualnych procedur pracy z dzieckiem. ee) Indywidualny Program Pobytu Dziecka o Specjalnych Potrzebach Edukacyjnych- Indywidualny program pobytu dziecka o specjalnych potrzebach edukacyjnych stanowi kompleksowy plan wsparcia dziecka, oparty na założeniach pedagogiki specjalnej. Celem programu jest umożliwienie dziecku możliwie pełnego uczestnictwa w życiu grupy, z uwzględnieniem jego indywidualnych możliwości, potrzeb rozwojowych oraz tempa nabywania kompetencji. Cele, metody oraz formy monitorowania będą każdorazowo dobierane indywidualnie, z uwzględnieniem aktualnych potrzeb funkcjonalnych dziecka oraz opinii specjalistów wspierających jego rozwój. Indywidualny Program Pobytu Dziecka o Specjalnych Potrzebach Edukacyjnych stanowi ZAŁ. 26
3.2. metod pracy z dzieckiem uwzględniające indywidualne potrzeby, zainteresowania i umiejętności dziecka	3.2. Dbając o prawidłowy rozwój dziecka personel klubu dziecięcego kieruje się głównie zasadami bezpieczeństwa, indywidualizacji i uwzględnia w pracy z dzieckiem indywidualne potrzeby, zainteresowania i umiejętności dziecka. a) W pracy z dziećmi młodszymi stosuje takie metody pracy jak: • metoda oglądowa (pozwolenie dziecku na manipulacje proste, niespecyficzne następnie na manipulacje specyficzne), • metoda zabaw kontaktowo-dotykowych (np. „idzie rak”, „srocza”), • metoda zabaw kontaktowo- naśladowczych (np. „kosi, kosi łapki”, „zrób „pa,pa”, „oj, jakie mam kłopoty”), • metoda zabaw kontaktowo-paluszkowych (np. „kominiarz”, „rodzinka”), • metoda dowolności w zabawie (zabawy indywidualne –dywanowe), • metoda aprobaty i pochwały. b) W zajęciach dydaktycznych ze starszymi dziećmi Żłobku dominują takie metody jak: • metoda oglądowa, oparta na obserwacji i pokazie np. w czasie wycieczki, w ogrodzie, oglądanie historyjek obrazkowych, sceny z pacynką, lalą, misiem demonstrujące różne czynności,

	• metoda słowna - słuchanie opowiadań, czytanie bajek, nauka wierszyków, piosenek, wspólne śpiewanie, • metoda praktyczna, polegająca na przyswajaniu, odkrywaniu, przeżywaniu, działaniu (rysowanie, malowanie, lepienie, wyklejanie, układanie, budowanie), • metoda przemienności zabaw (po spokojnych następują zabawy ożywione), • metoda kształtowania nawyków higienicznych i samoobsługi. c) Wszystkie metody wyzwalają w dziecku chęć poszukiwania rozwiązań, aktywizują myślenie, wyzwalają inwencję, ekspresję twórczą, mobilizują dziecko do zadawania pytań i udzielania na nie odpowiedzi poprzez rozwiązywanie problemów.
3.3. respektowanie indywidualnego rytmu życia dziecka, przez odpowiednią organizację godzin posiłków, snu, czynności higienicznych i zabawy lub tworzenia planów zajęć w ciągu dnia	3.3. Klub dziecięcy stwarza wszystkim dzieciom odpowiednie warunki do rozwoju ich potencjału życiowego. Organizuje pracę, respektując indywidualny rytm życia dziecka, przez odpowiednią organizację godzin posiłków, snu, czynności higienicznych i zabawy lub tworzenia planów zajęć w ciągu dnia w sposób zapewniający optymalne warunki rozwoju małych dzieci, biorąc uwagę wiek dzieci, wrażliwość oraz zależność od dorosłych w zakresie zaspokajania podstawowych potrzeb. a) Organizacja przebiegu dnia w klubie dziecięcym uwzględnia szacunek dla różnic w zaspokajaniu, u dzieci przebywających razem w grupie, potrzeb pokarmowych i odpoczynku, w załatwianiu potrzeb fizjologicznych, co wiąże się z elastycznością organizacji pracy. b) Pracę z dziećmi planuje się. Planowanie pracy opiera się na wiedzy o prawidłowościach rozwoju małych dzieci i znajomości zmieniających się potrzeb rozwojowych konkretnych dzieci. c) Dzieci mają zagwarantowany plan dnia i jest on przestrzegany, d) Zajęcia planuje się w sposób polegający głównie na organizowaniu i zmienianiu środowiska edukacyjnego, czyli: organizowaniu sfer edukacji, dokładaniu nowych materiałów, zabawek, przedmiotów, modyfikowaniu sfer edukacji, zgodnie ze zmieniającymi się zainteresowaniami dzieci. e) Opiekun klubu dziecięcego ma wiedzę o zwyczajach żywieniowych każdego dziecka. f) Co najmniej raz w roku zbierają informacje od rodziców i dzieci (w zależności od ich wieku) na temat potrzeb, preferencji i umiejętności dzieci w sytuacji posiłku, g) prowadzą bieżące obserwacje na temat potrzeb, preferencji i umiejętności dzieci w sytuacji posiłku.

- h) Personel klubu dziecięcego kształtuje spokojną i bezpieczną emocjonalnie atmosferę podczas posiłków.
- i) W salach znajduje się specjalnie zaaranżowane miejsce do spożywania posiłków dla dzieci,
- j) opiekunowie towarzyszą dzieciom w czasie posiłku, są spokojni, siedzą i rozmawiają z dziećmi:
- są skoncentrowani na potrzebach dzieci, uwzględniają ich werbalne i pozawerbalne sygnały zarówno odnośnie potrzeby jedzenia, jak i ilości spożywanych potraw,
 - wprowadzają rytuały w czasie wspólnego posiłku (np. piosenka sygnalizująca początek posiłku, powiedzenie „smacznego”, spokojna muzyka),
 - przeznaczają na posiłek tyle czasu, by dzieci jadły bez pośpiechu, zgodnie ze swoim tempem i aktualnymi możliwościami,
 - karmią dzieci niepotrafiące samodzielnie jeść (wyłącznie znani dzieciom opiekunowie, którzy pozostają z nimi w indywidualnym kontakcie i są uważni na ich sygnały),
 - rozmawiają z dziećmi o posiłkach, proponują im potrawy, tłumaczą nazwy i omawiają składniki dania,
 - nie zmuszają dzieci do jedzenia, to dziecko decyduje, co i ile zje z oferowanych mu potraw,
 - nie nagradzają dzieci za zjedzenie oraz nie karzą ich za odmowę zjedzenia posiłku,
 - zachęcają dzieci, które odchodzą od stolika, do powrotu, ale nie zmuszają, żeby siedziały przy stoliku, jeśli nie mają na to ochoty,
 - stopniowo uczą dzieci samodzielnego jedzenia, biorąc pod uwagę poziom umiejętności i gotowości dziecka,
 - podają jedzenie w taki sposób, aby dzieci miały możliwość podejmowania decyzji, co do wyboru i ilości jedzenia (np. podawanie potraw na półmiskach, zupy w wazach, napoi w dzbankach).

Działania personelu wspierające samodzielność dziecka podczas posiłków stanowi ZAŁ. 15

Arkusze samooceny w tym zakresie stanowi ZAŁ. 16

- k) W klubie dziecięcym wyznaczone jest miejsce, w którym jadłospis jest dostępny dla rodziców (w formie pisemnej) .
- l) W klubie dziecięcym dostępne są diety podstawowe i eliminacyjne,
- m) W Klubie dziecięcym akceptuje się każdą formę spożywania posiłku przez dzieci: jedzenie rękoma, sztućcami.
- n) Opiekunowie dbają o to, by dzieci miały stały i swobodny dostęp do napojów.
- o) Klub dziecięcy współpracuje z rodzicami w zakresie żywienia dzieci.
- p) Klub dziecięcy stwarza dzieciom odpowiednie warunki do snu i innych form odpoczynku, które są zgodne z ich aktualnymi potrzebami i możliwościami rozwojowymi.
- q) Opiekunowie mają wiedzę o potrzebach i przyzwyczajeniach każdego dziecka w zakresie snu i innych form odpoczynku,
- r) Opiekunowie organizują dla dzieci różne formy odpoczynku i relaksu (np. sen, leżenie, masaże, słuchanie bajek, oglądanie książeczek, zabawa, relaks przy muzyce, ruch, wycofanie się, przebywanie na dworze, spacer),
- s) Opiekunowie dbają, aby w planie dnia zachować równowagę pomiędzy aktywnością, zabawą dzieci a możliwością wycofania się, odpoczynkiem,
- t) Opiekunowie codziennie przebywają z dziećmi na świeżym powietrzu, uwzględniając warunki pogodowe (nie wychodzą w czasie silnego wiatru, upału, smogu, temperatury poniżej minus 5 stopni),
- u) Opiekunowie dbają o spokojną i bezpieczną atmosferę podczas zasypiania, snu i wybudzania się dzieci,
- v) Opiekunowie aranżują przestrzeń w czasie snu i innych form odpoczynku w taki sposób, żeby sprzyjała odprężeniu i wyciszeniu się dzieci,
- w) Personel wykonuje czynności opiekuńczo-higieniczne dla dziecka, budując z nim relację,
- x) Opiekunowie stwarzają warunki, aby czynności opiekuńczo-higieniczne przebiegały w spokojnej i bezpiecznej emocjonalnie atmosferze (nie śpieszą się, nie zajmują się dzieckiem rutynowo, pozostają w kontakcie wzrokowym z dzieckiem, rozmawiają z nim, opisują, co robią, obserwują reakcje dziecka dotyczące poczucia komfortu lub dyskomfortu).
- y) Klub dziecięcy tworzy odpowiednie warunki, aby czynności opiekuńczo-higieniczne odbywały się w zgodzie z aktualnymi potrzebami i możliwościami rozwojowymi dzieci.

	z) Opiekun ma wiedzę dotyczącą indywidualnych potrzeb i przyzwyczajień dziecka oraz stopnia ich samodzielności w obszarze czynności opiekuńczo-higienicznych, aa) podczas każdej sytuacji opiekuńczo - higienicznej opiekun uwzględnia indywidualne potrzeby i możliwości dziecka oraz stopień samodzielności, bb) w ramowym planie dnia jest uwzględniona odpowiednia ilość czasu na czynności opiekuńczo-higieniczne, takie jak mycie, ubieranie i rozbieranie, cc) opiekun daje tyle czasu i wsparcia dziecku, aby mogło ono w swoim tempie uczyć się samodzielności, dd) opiekun uczy dzieci różnych nawyków higienicznych i porządkowych, np. mycie rąk przed posiłkiem, wieszanie ubrań w szatni, chowanie butów do szafki, spuszczenie wody w toalecie, ee) przejście z pieluszki na nocnik jest przeprowadzane po obserwacji gotowości dziecka oraz po uzgodnieniach z rodzicami i nie wcześniej niż po ukończeniu 1,5 r. życia przez dziecko, ff) dzieci korzystają z nocnika i toalety wg swoich indywidualnych potrzeb, gg) opiekun przypomina dziecku o możliwości korzystania z toalety, szczególnie tym, które są w trakcie nauki korzystania z nocnika, ale dzieci same decydują, czy chcą z niej korzystać, czy nie, hh) dziecko nie jest zawstydzane ani nie spotyka się z rozczarowaniem opiekuna, gdy załatwi się w ubranie lub pobrudzi się, ii) opiekun nie stosuje systemu kar i nagród w czasie czynności opiekuńczo-higienicznych, natomiast starają się wzmacniać u dziecka poczucie sukcesu z dokonywanych, nawet niewielkich postępów, jj) opiekunowie uwzględniają prawo dziecka do towarzystwa lub do odizolowania się w łazience, kk) aranżują przestrzeń związaną z realizacją czynności opiekuńczo- higienicznych w taki sposób, aby wspierała poczucie bezpieczeństwa dzieci i ich samodzielność. (łazienka jest przytulnym miejscem dla dzieci, np. pachnąca, ciepłe oświetlenie, przyjemny wystrój; umywalki, toalety, wieszaki na ręczniki są dostosowane do wzrostu dzieci). Działania personelu wspierające autonomię dziecka podczas czynności higienicznych (mycie rąk, toaleta, zmiana pieluchy i inne) stanowi ZAŁ. 13 Arkusze samooceny w tym zakresie stanowi ZAŁ.14
3.4. prawa i obowiązki osoby sprawującej opiekę w ramach	3.4. Personel klubu dziecięcego posiada nie tylko formalne kwalifikacje, ale również umiejętności, wiedzę oraz reprezentuje wartości i postawy odpowiednie do ich roli i odpowiedzialności.

**poszczególnych czynności
związanych
ze świadczeniem usług
opieki
nad dzieckiem**

- a) Szczegółowe wymagania dotyczące personelu oraz kadry kierowniczej klubu dziecięcego określają zapisy Ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3
- b) W klubie dziecięcym zatrudnia się kierownika , opiekunki dziecięce, dopuszcza się udział pomocy opiekunów oraz wolontariuszy w zapewnieniu opieki nad dziećmi.
- c) Opiekunowie posiadają zarówno formalne kwalifikacje, jak również umiejętności, wiedzę oraz reprezentują wartości i postawy odpowiednie do ich roli i odpowiedzialności.
- d) Klubem dziecięcym kieruje kierownik , który odpowiada za realizację zadań, w szczególności określonych w regulaminie organizacyjnym oraz za całość gospodarki finansowej klubu dziecięcego , a zwłaszcza za:
 - sprawną i zgodną z przepisami prawa pracę klubu dziecięcego ,
 - określenie i wdrożenie odpowiedniej struktury organizacyjnej,
 - podział zadań i kompetencji pomiędzy pracowników, opiekunki oraz właściwy dobór kadr w klubie dziecięcym zgodnie z wymaganiami kwalifikacyjnymi,
 - nadzór nad realizacją zadań i jakością działań poszczególnych pracowników w klubie dziecięcym ,
 - nadzór nad przestrzeganiem przez pracowników, opiekunki dyscypliny i porządku pracy,
 - sporządzanie informacji, analiz, sprawozdań i bilansów potrzeb,
 - organizowanie administracyjnej i finansowej obsługi klubu dziecięcego .
- e) Kierownik jest służbowym przełożonym wszystkich pracowników w klubie dziecięcym.
- f) Do podstawowych obowiązków kierownika należy:
 - reprezentowanie klubu dziecięcego na zewnątrz,
 - dokonywanie czynności prawnych i składanie oświadczeń woli
 - prawidłowa realizacja polityki kadrowej i płacowej w klubie dziecięcym,

	• dokonywanie oceny pracy pracowników oraz prowadzenie awansu zawodowego pracowników, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, • zarządzanie powierzonym majątkiem, • realizacja i przestrzeganie przepisów o ochronie tajemnicy państwowej i służbowej oraz przepisów o ochronie danych osobowych i o ochronie informacji niejawnych, g) O stanowisko opiekuna w klubie dziecięcym zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 – ubiegać się może osoba posiadająca potwierdzone stosownym dokumentem kwalifikacje: • pielęgniarki/położnej, • opiekunki dziecięcej, • nauczyciela wychowania przedszkolnego, edukacji wczesnoszkolnej, pedagoga opiekuńczo-wychowawczego, pedagoga społeczno-wychowawczego, pedagoga wczesnej edukacji, terapeuty pedagogicznego, nauczyciela z kwalifikacjami z terapią pedagogiczną lub • ukończyła studia wyższe lub studia podyplomowe na kierunku lub specjalności: wczesne wspomaganie rozwoju, studia wspomaganie rozwoju dzieci w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej w Żłobkach i przedszkolach, studia edukacja prorozwojowa, studia pedagogika małego dziecka, wychowania przedszkolnego, studia psychologia dziecięca, studia psychologia wspierania rozwoju i kształcenia, psychologia wychowawcza lub • odbyła nie wcześniej niż 2 lata przed podjęciem zatrudnienia, jako opiekun szkolenie z udzielania dziecku pierwszej pomocy oraz posiada co najmniej wykształcenie: wyższe na dowolnym kierunku, którego program obejmuje zagadnienia związane z opieką nad małym dzieckiem lub jego rozwojem, i odbyła 80-godzinne szkolenie w celu uaktualnienia i uzupełnienia wiedzy oraz umiejętności lub średnie lub średnie branżowe oraz: co najmniej roczne doświadczenie w pracy z dziećmi w wieku do lat 3 lub przed zatrudnieniem jako opiekun w Żłobku lub w klubie dziecięcym odbyła 280-godzinne szkolenie, z czego co najmniej 80 godzin w formie zajęć praktycznych, polegających na sprawowaniu opieki nad dzieckiem pod kierunkiem opiekuna. Jeżeli osoba, o której mowa w nie pracowała z dziećmi w wieku do lat 3 przez okres co
--	--

najmniej 6 miesięcy bezpośrednio przed podjęciem zatrudnienia jako opiekun, zobowiązana jest w ciągu 6 miesięcy od rozpoczęcia pracy na stanowisku opiekuna odbyć 80-godzinne szkolenie w celu uaktualnienia i uzupełnienia wiedzy oraz umiejętności.

Zakres programowy 280-godzinnego szkolenia dla opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym, o którym mowa w art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, zwanej dalej „ustawą”, prowadzonego w formie warsztatów lub ćwiczeń, obejmuje następujące bloki tematyczne:

1) psychopedagogiczne podstawy rozwoju jednostki (20 godzin):

- adaptacja jako rezultat rozwoju,
- przebieg rozwoju jednostki w cyklu życia,
- uwarunkowania procesu rozwoju jednostki,
- osiągnięcia rozwojowe w poszczególnych etapach życia jednostki;

2) rozwój dziecka w okresie wczesnego dzieciństwa (25 godzin):

- zadania rozwojowe w okresie niemowlęcym i poniemowlęcym,
- aspekty rozwoju dziecka — charakterystyka zmian w zakresie rozwoju poznawczego, psychospołecznego i motorycznego na poszczególnych etapach życia dziecka,
- źródła szans i zagrożeń dla rozwoju dziecka w wieku do lat 3,
- neurologiczne podstawy rozwoju dziecka,
- mechanizmy rozwoju dziecka;
- środowisko rodzinne jako czynnik warunkujący rozwój dziecka;

3) stymulowanie wszechstronnego rozwoju dziecka (120 godzin):

- rozpoznawanie potrzeb rozwojowych dziecka,
- planowanie i dokumentowanie rozwoju dziecka w codziennych sytuacjach (powitanie, pożegnanie, posiłki, czynności higieniczne, odpoczynek, zabawa),
- kreowanie przedmiotowego i społecznego środowiska rozwoju dziecka,
- opieka pielęgnacyjna i zdrowotna nad dzieckiem prawidłowo i nieprawidłowo rozwijającym się, a także nad dzieckiem niepełnosprawnym oraz wymagającym szczególnej opieki, w tym elementy metod terapeutycznych mających na celu stymulowanie rozwoju dziecka ze specjalnymi potrzebami,

- zabawa jako podstawowa forma aktywności dziecka — zabawy eksploracyjne, muzyczne, rytmiczne, plastyczne i techniczne,
- wprowadzanie dziecka w kulturę,
- budowanie relacji społecznych z dzieckiem, rodzicami i lokalnymi służbami odpowiedzialnymi za rozwój dziecka;
- **umiejętność pracy ze zróżnicowanymi językowo i kulturowo grupami dzieci:**
 - pochodzących z rodzin należących do mniejszości narodowych lub etnicznych lub rodzin migrantów,
 - zagrożonych wykluczeniem społecznym,
 - niepełnosprawnych lub wymagających szczególnej opieki;

4) kompetencje opiekuna dziecka (35 godzin):

- odpowiedzialność prawna opiekuna, ochrona praw dziecka,
- podstawy medycyny ratunkowej (udzielanie dziecku pierwszej pomocy),
- przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy,
- umiejętności radzenia sobie ze stresem i rozwiązywania problemów,
- emisja głosu;
- umiejętność efektywnej komunikacji z rodzicami.

5) praktyki zawodowe (80 godzin).

Zakres programowy 80-godzinnego szkolenia uzupełniającego dla opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym, o którym mowa w art. 16 ust. 3 ustawy, prowadzonego w formie warsztatów lub ćwiczeń, obejmuje następujące bloki tematyczne:

1) stymulowanie wszechstronnego rozwoju dziecka (60 godzin):

- rozpoznawanie potrzeb rozwojowych dziecka,
- źródła szans i zagrożeń rozwoju dziecka w wieku do lat 3,
- wczesne wspomaganie rozwoju dziecka,
- innowacyjne metody planowania, organizowania, monitorowania i dokumentowania procesu rozwoju dziecka,
- budowanie relacji społecznych z dzieckiem, rodzicami i lokalnymi służbami odpowiedzialnymi za rozwój dziecka;

2) kompetencje opiekuna dziecka (20 godzin):

- odpowiedzialność prawna opiekuna,
- umiejętności radzenia sobie ze stresem i rozwiązywania problemów.

Zakres programowy 40-godzinnego szkolenia dla wolontariusza, o którym mowa w art. 17 ust. 2 ustawy, prowadzonego w formie warsztatów lub ćwiczeń, obejmuje następujące zagadnienia:

- 1) udzielanie dziecku pierwszej pomocy;
- 2) opieka pielęgnacyjna;
- 3) stymulowanie rozwoju dziecka przez organizowanie zabaw: eksploracyjnych, muzycznych, rytmicznych, plastycznych i technicznych.

Szkolenia z bloków tematycznych: podstawy medycyny ratunkowej (udzielanie dziecku pierwszej pomocy), praktyki zawodowe (80 godzin) **nie mogą odbywać się za pomocą środków porozumiewania się na odległość.**

- **ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ**1) z dnia 25 marca 2011 r. w sprawie zakresu programów szkoleń dla opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym, wolontariusza oraz dziennego opiekuna
- **ROZPORZĄDZENIE MINISTRA RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ z dnia 8 września 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu programów szkoleń dla opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym oraz dziennego opiekuna**

Przed wyborem szkolenia dla opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym albo dla dziennego opiekuna należy sprawdzić, czy jego program został zatwierdzony decyzją ministra właściwego do spraw rodziny <https://www.gov.pl/web/rodzina/lista-programow-szkolen-zatwierdzonych-przez-ministra-rodziny-pracy-i-polityki-spolecznej-do-ustawy-o-opiece-nad-dziecmi-w-wieku-do-lat-3>).

Należy też pamiętać, że decyzja zatwierdzająca program szkolenia jest ważna 5 lat.

Jeśli podmiot prowadzący szkolenie nie legitymuje się aktualną decyzją zatwierdzającą program tego szkolenia, takie szkolenie nie daje kwalifikacji do pracy na stanowisku opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym albo na stanowisku dziennego opiekuna. <https://www.gov.pl/web/rodzina/szkolenia-dla-opiekuna-w-zlobku-i-klubie-dzieciecym-oraz-dla-dziennego-opiekuna>

h) Do podstawowych obowiązków opiekuna w Klubie dziecięcym należy:

- wizualna ocena stanu zdrowia dzieci i stosowne postępowanie przy codziennym przyjmowaniu dzieci do klubu dziecięcego,

	• zagwarantowanie dziecku właściwej opieki pielęgnacyjnej oraz zakresu edukacji, przez prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka, • prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczo i edukacyjnych, uwzględniających rozwój psychomotoryczny dzieci, właściwych do wieku dzieci, • wyrabianie u dzieci umiejętności życia w grupie, kształtowanie postaw społecznych i usamodzielnianie dzieci, zgodnie z ich wiekiem i poziomem rozwoju, • tworzenie i realizowanie programów dydaktyczno-wychowawczych w oparciu o nowoczesne metody pracy • z dzieckiem, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb • rozwojowych dzieci i poszanowania Jego praw i godności, • realizowanie programu adaptacji. • ubieranie, rozbieranie, wysadzanie, mycie dzieci udzielanie pomocy w tym zakresie i wychodzenie z dziećmi na spacer, • utrzymywanie w należytej czystości zabawek i innych pomocy oraz eliminowanie zabawek niebezpiecznych lub uszkodzonych, • przygotowywanie dzieci do uczestnictwa w imprezach okolicznościowych, • organizowanie wypoczynku dzieci na świeżym powietrzu: werandowanie, spacer, zabawy w ogrodzie, • zaspakajanie potrzeb dzieci, a w szczególności potrzeby bezpieczeństwa, akceptacji i aprobaty, aktywności poznawczej oraz potrzeby kontaktu społecznego, • wykonywanie codziennych zabiegów pielęgnacyjnych, zaspokajanie potrzeb fizjologicznych, usamodzielnianie dzieci, • karmienie dzieci oraz uczenie samodzielności w trakcie spożywania posiłków, • podczas leżakowania dzieci: zapewnienie pieczy nad wypoczywającymi dziećmi, przygotowywanie się do zajęć, zapewnienie pomocy dydaktycznych, dekorowanie pomieszczeń klubu dziecięcego • utrzymywanie czystości i porządku w grupie,
--	---

	• udzielanie pierwszej pomocy przedlekarskiej w nagłych wypadkach, • współudział w realizacji programu promującego zdrowie i prawidłowe odżywianie, • Współpraca z rodzicami lub opiekunami prawnymi dzieci w realizacji działalności opiekuńczej, wychowawczej i edukacyjnej. • System wewnętrznej komunikacji w klubie dziecięcym Skuteczna komunikacja wewnętrzna w żłobku stanowi fundament sprawnego funkcjonowania placówki, efektywnej współpracy zespołu oraz wysokiej jakości świadczonych usług opiekuńczo-wychowawczych. System ten obejmuje zasady etyczne regulujące relacje interpersonalne, procedury rozwiązywania sytuacji konfliktowych oraz sposoby codziennej wymiany informacji na temat pracy i dzieci. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe komponenty tego systemu. • Kodeks etyczny personelu klubu dziecięcego - stanowi zbiór norm i zasad, które wyznaczają standardy profesjonalnego postępowania w pracy opiekuńczo-wychowawczej. Celem kodeksu jest promowanie kultury szacunku, odpowiedzialności, empatii i profesjonalizmu w relacjach z dziećmi, rodzicami oraz innymi członkami zespołu. Stosowanie się do kodeksu zapewnia nie tylko bezpieczeństwo i dobrostan dzieci, ale również sprzyja efektywnej współpracy w zespole i budowaniu pozytywnego wizerunku placówki. • Zobowiązanie do respektowania Kodeksu etycznego personelu klubu dziecięcego System wewnętrznej komunikacji w klubie dziecięcym stanowi ZAŁ. 23 Kodeks etyczny personelu klubu dziecięcego stanowi ZAŁ. 24 Zobowiązanie do respektowania Kodeksu etycznego personelu klubu dziecięcego stanowi ZAŁ. 25 i) Szczegółowy zakres praw i obowiązków pracowników klubu dziecięcego określa Statut klubu dziecięcego , Regulamin organizacyjny klubu dziecięcego oraz zakresy czynności przekazywane pracownikom przez pracodawcę.
3.5. Zasad organizacji pracy personelu zatrudnionego w Klubie dziecięcym w sposób umożliwiający wypełnianie przez te osoby	3.5. Klub dziecięcy zatrudnia opiekunów. Liczba opiekunów jest zgodna z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa (1 opiekun na 8 dzieci powyżej roku, 1 opiekun na 5 dzieci w przypadku opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością albo dzieckiem wymagającym szczególnej opieki). a) Personel posiada odpowiednie kwalifikacje zgodnie z Ustawą o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3

obowiązków zawodowych innych niż bezpośrednia opieka nad dziećmi, takich jak: planowanie zajęć w ciągu dnia, kontakty z rodzicami, współpraca z innymi specjalistami i współpracownikami	b) W zależności od potrzeb Klub dziecięcy może zatrudniać specjalistów (np. logopedę) lub w zależności od dodatkowej oferty edukacyjnej (np. lektor języka obcego). c) Klub dziecięcy może zatrudniać niezbędny personel pomocniczy (np. pomoc kuchenną, w celu wydawania posiłków dostarczanych przez catering, osoby sprząające i dezynfekujące pomieszczenia). d) zasady organizacji pracy personelu zatrudnionego w klubie dziecięcym określa Regulamin organizacyjny klubu dziecięcego. Organizacja pracy w klubie dziecięcym umożliwia wypełnianie przez osoby w nim zatrudnione obowiązków zawodowych innych niż bezpośrednia opieka nad dziećmi. Zasady organizacji pracy personelu klubu dziecięcego – działania wspierające rozwój i planowanie pracy stanowią ZAŁ. 21
Zasad wspierania, adekwatnie do możliwości instytucji opieki oraz potrzeb dzieci objętych opieką, rozwoju zawodowego osób sprawujących opiekę, w szczególności przez wykorzystanie metod polegających na rozpoznawaniu i rozwijaniu potencjału oraz wiedzy i umiejętności już posiadanych przez te osoby, a także przez taką organizację pracy, która umożliwia im udział w szkoleniach aktualizujących wiedzę i podnoszących kwalifikacje.	3.6Wspieranie rozwoju zawodowego osób sprawujących opiekę nad dzieckiem w klubie dziecięcym jest adekwatne do możliwości klubu oraz potrzeb dzieci objętych opieką. Wspieranie rozwoju zawodowego osób sprawujących opiekę odbywa się w szczególności przez wykorzystanie metod polegających na rozpoznawaniu i rozwijaniu potencjału oraz wiedzy i umiejętności już posiadanych przez te osoby, a także przez taką organizację pracy, która umożliwia im udział w szkoleniach aktualizujących wiedzę i podnoszących kwalifikacji. a) W klubie dziecięcym placówce istnieje możliwość doskonalenia zawodowego osób sprawujących opiekę nad dzieckiem poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach, konferencjach, webinarach oraz system wsparcia nowo przyjmowanych pracowników. b) Personel klubu dziecięcego tworzy rozwijający się i regularnie współpracujący ze sobą zespół. c) Personel stale rozwija kompetencje pracy z małymi dziećmi i ich rodzinami, aktualizuje wiedzę o pracy z dziećmi poprzez organizację: • przynajmniej raz na pół roku odbywają się spotkania merytoryczne całego zespołu placówki lub szkolenia całego zespołu, • personel merytoryczny, co najmniej raz w roku, przeprowadza autoewaluację swojej pracy, np. w oparciu o arkusz autoewaluacji, • dyrektor, przynajmniej raz w roku, podczas spotkań indywidualnych z opiekunami, dokonuje podsumowania ich dotychczasowej pracy merytorycznej, • w przypadku sytuacji problemowej, opiekun konsultuje się z innymi członkami zespołu lub specjalistami zewnętrznymi d) Zespół klubu dziecięcego systematycznie współpracuje ze sobą:

	• członkowie zespołu wzajemnie wspierają się i uczą od siebie, udzielają sobie informacji zwrotnych, dzielą się doświadczeniami i pomysłami, • kadra merytoryczna komunikuje się na bieżąco, wymienia się informacjami na temat dzieci po to, by adekwatnie odczytywać ich aktualne potrzeby i na nie odpowiadać, e) Opiekunowie posiadają kompetencje do rozwijania wrażliwej i pełnej szacunku interakcji z dzieckiem. f) System szkoleń wewnętrznych i zewnętrznych w żłobku został zaprojektowany z myślą o stałym podnoszeniu kompetencji zawodowych personelu. Obejmuje on jasne zasady doboru tematyki szkoleń, organizacji harmonogramu oraz uczestnictwa pracowników. Szkolenia odbywają się w wymiarze co najmniej 10 godzin zegarowych rocznie na osobę i są integralnym elementem rozwoju kadry pedagogiczno-opiekuńczej. System organizacji i realizacji szkoleń w klubie dziecięcym – minimum 10 godzin zegarowych rocznie stanowi ZAŁ. 22
--	---

STANDARDY OPIEKI SPRAWOWANEJ NAD DZIEĆMI W WIEKU DO LAT 3

MONITORING I EWALUACJA DZIAŁAŃ KLUBU DZIECIĘCEGO

Standardy dotyczące monitoringu i ewaluacji działań klubu dziecięcego wskazują na:	Planowane działania realizowane w Klubie Dziecięcym
4.1. Wdrożenie w klubie dziecięcym procedur obserwacji i monitorowania rozwoju dziecka, opracowywaną indywidualnie dla każdego dziecka przez osobę sprawującą opiekę oraz rodziców	4.1 Osoby sprawujące opiekę nad dziećmi w klubie dziecięcym opracowują i wdrażają procedury obserwacji i monitorowania rozwoju dziecka (indywidualnie dla każdego dziecka) – procedura stanowi załącznik nr 8 do planu.
4.2. Przeprowadzanie co najmniej raz w roku, analizy satysfakcji rodziców w zakresie	4.2. klub dziecięcy jest dla dziecka , poza rodziną środowiskiem społecznym. Jego głównym zadaniem jest wsparcie w opiece i wychowaniu, ale przede wszystkim zapewnienie dziecku możliwości uczenia się poprzez zabawę w czasie nieobecności rodziców. Od tego jakie umiejętności dziecko zdobędzie w tym czasie, zależy w

usług świadczonych przez klub dziecięcy	dużym stopniu jego dalszy indywidualny rozwój, stąd bardzo ważna jest jakość usług świadczonych w placówce. a) Monitorowania opieki nad dzieckiem do lat 3 zorientowane są na zapewnienie dziecku dobrostanu i zapewnienie wysokiej jakości opieki adekwatnej do potrzeb, jak również przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom, w tym przemocy. b) Aby potwierdzić, że praca, którą wykonuje się w klubie dziecięcym przynosi efekty i upewnić się, że rodzice są zadowoleni z usług klubu dziecięcego prowadzone są cykliczne- co najmniej raz w roku, badania ankietowe wśród rodziców, a na ich podstawie dokonywana analiza satysfakcji rodziców w zakresie świadczonych usług (wzór ankiety badania satysfakcji rodziców stanowi załącznik nr 9 do planu). c) Badanie przeprowadzane jest za pomocą kwestionariusza wywiadu z rodzicami (pozwala uzyskać bardziej precyzyjne informacje od każdego rodzica) lub ankiety zawierające otwarte pytania, dlaczego rodzice wybrali ten konkretny klub dziecięcy jako miejsce opieki nad dzieckiem? Co sprawiło, że zdecydował się na oddanie dziecka pod opiekę tego klubu dziecięcego ?, czy są zadowoleni ze swojego wyboru i dlaczego?. Badanie zakończone jest pytaniem umożliwiającym respondentom wskazanie propozycji i sugestii dot. klubu dziecięcego . d) Opinie i sugestie rodziców w zakresie potrzeb i oczekiwań oraz wsparcia w opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 są analizowane i wdrażane w miarę potrzeb i możliwości. e) Analizą i zestawieniem zbiorczym przeprowadzonego badania ankietowego zajmuje się w klubie dziecięcym kierownik klubu. f) Uzupełnieniem materiału badawczego są prowadzone z rodzicami rozmowy.
4.3. Przeprowadzanie, co najmniej raz na dwa lata, weryfikacji realizacji celów pedagogicznych, opiekuńczych, wychowawczych i edukacyjnych	4.3. W klubie dziecięcym przeprowadza się weryfikację realizacji celów pedagogicznych, opiekuńczych, wychowawczych i edukacyjnych. Co najmniej raz na dwa lata ocenia się czy dziecko w klubie dziecięcym traktowane jako istota o własnych potrzebach i pragnieniach, czy obdarzane jest szacunkiem oraz budowane są z nim pozytywne relacje i rozwijane jest zaufanie dziecka do otoczenia. a) Weryfikacja odnosi się do jakości spełnienia standardów pracy z dzieckiem, które obejmują cele pedagogiczne, opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne dostosowane do formy sprawowanej opieki, z uwzględnieniem działań, jakie były podejmowane wobec dziecka w zakresie:

- zapewnienia przez osoby sprawujące opiekę komfortowej i bezpiecznej atmosfery podczas pobytu dziecka w klubie dziecięcym , w szczególności przez towarzyszenie społeczne i towarzyszenie dziecku w rozwoju charakteryzujące się podmiotowym traktowaniem dziecka, okazywaniem szacunku, podejmowaniem niedyrektywnych działań, nawiązywaniem pozytywnych relacji i budowaniem zaufania dziecka,
- edukacji, w szczególności dotyczące:
 - rozwijania umiejętności motorycznych przez codzienne zabawy ruchowe, wspierające koordynację ruchowo-wzrokową,
 - rozwijania umiejętności językowych przez nawiązanie werbalnej interakcji z dziećmi,
 - rozwijania umiejętności samoobsługi,
 - rozwijania kompetencji poznawczych i sensorycznych,
 - kształtowania i treningu koncentracji i uwagi,
 - rozwijania kreatywności dziecka przez stwarzanie możliwości samodzielnego badania różnorodnych obiektów, poznawania możliwości ruchowych swojego ciała, eksplorowania przestrzeni, tworzenia okazji do podejmowania decyzji i dokonywania wyborów,
- rozwijania kompetencji społecznych i emocjonalnych takich jak:
 - budowanie pewności siebie u dziecka,
 - rozwijanie umiejętności komunikacji społecznej,
 - wchodzenie w interakcje z innymi osobami,
 - nawiązywanie prawidłowych relacji społecznych,
 - nabywanie szacunku dla innych osób,
- przebiegu procesu adaptacji dziecka, w celu zwiększenia zaufania rodziców do instytucji opieki oraz zapewnienia właściwego rozwoju emocjonalnego dziecka,
- przestrzegania zasad higieny, z poszanowaniem indywidualnych potrzeb dzieci.

4.4. Przeprowadzanie przez dyrektora co najmniej raz na dwa lata oceny pracy i ewaluacji pracy osób sprawujących opiekę. W ocenie tej uwzględnia się w szczególności postawę tych osób, ich zaangażowanie, relacje z dziećmi i rodzicami, organizację pracy, rzetelność i odpowiedzialność.	4.4 Kierownik przeprowadza co najmniej raz na dwa lata ocenę pracy i ewaluację pracy osób sprawujących opiekę nad dziećmi, w których uwzględnia się w szczególności postawę tych osób, ich zaangażowanie, relacje z dziećmi i rodzicami, organizację pracy, rzetelność oraz odpowiedzialność. a) Każdy opiekun zatrudniony w klubie dziecięcym zobowiązany do przeprowadzania- co najmniej raz na dwa lata - auto ewaluacji swojej pracy, w której uwzględni w szczególności swoją postawę, zaangażowanie, relacje z dziećmi i rodzicami, organizację pracy, rzetelność i odpowiedzialność. (arkusz auto ewaluacji ustala kierownik).
4.5. Ustalanie obszarów wymagających aktualizacji lub rozwoju wiedzy i umiejętności na podstawie dokonanej oceny kierownika klubu dziecięcego oraz oceny wójta/burmistrza/prezydenta miasta lub inny podmiot, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, dokonaną wspólnie z osobami sprawującymi opiekę	4.5.W klubie dziecięcym ustala się obszary wymagające aktualizacji lub rozwoju wiedzy i umiejętności na podstawie dokonanej oceny kierownika klubu dziecięcego oraz oceny wójta/burmistrza/prezydenta miasta, który sprawuje nadzór w zakresie warunków i jakości świadczonej opieki w klubie dziecięcym . Arkusz oceny i ewaluacji pracy osób sprawujących opiekę w klubie dziecięcym stanowi zał. 11 do planu . Arkusz oceny realizacji celów pedagogicznych, wychowawczych i edukacyjnych w klubie dziecięcym stanowi zał. 12 do planu.

STANDARDY OPIEKI SPRAWOWANEJ NAD DZIEĆMI W WIEKU DO LAT 3

WSPÓŁPRACA Z RODZICAMI OSÓB SPRAWUJĄCYCH OPIEKĘ NAD DZIECKIEM

Standardy dotyczące współpracy osób sprawujących opiekę nad dzieckiem w klubie dziecięcym z rodzicami wskazują, że:	Planowane działania realizowane w Klubie Dziecięcym
5.1. Rodzicom udziela się wszelkich informacji o przebiegu opieki	5.1.Osoby sprawujące opiekę nad dziećmi w klubie dziecięcym udzielają rodzicom wszelkich informacji o przebiegu opieki. a) Personel klubu dziecięcego jest zaangażowany w budowanie współpracy z rodzicami. b) Personel (kierownik , opiekunowie, personel pomocniczy) rozumie znaczenie współpracy z rodzicami dla rozwoju dzieci i poszerza wiedzę w tym zakresie.

- c) W klubie dziecięcym wspólnie wypracowuje cele i zasady współpracy z rodzicami dotyczące między innymi przebiegu opieki nad dzieckiem, potrzeb rozwojowych dziecka.
- d) Personel klubu dziecięcego zna cele i zasady współpracy z rodzicami.
- e) Rodzice są informowani przez personel o celach i zasadach współpracy, o przebiegu opieki nad dzieckiem.
- f) W Żłobku tworzy się warunki do codziennej obecności rodzin.
- g) Personel klubu dziecięcego jest znany rodzicom.
- h) Personel klubu dziecięcego dba o bezpieczną i przyjazną atmosferę w placówce, pracownicy sygnalizują rodzicom, że są mile widziani, że ich obecność jest ważna i oczekiwana.
- i) Opiekun wita rodzinę na powitanie i żegna na koniec każdego dnia.
- j) Opiekunowie co najmniej raz w roku organizują dla rodzin imprezy integracyjno-okolicznościowe.
- k) Przestrzeń klubu dziecięcego jest aranżowana w taki sposób, aby sprzyjała codziennej obecności rodzin w placówce np. poprzez organizowanie przyjemnego i komfortowego miejsca dla rodziców w szatni lub w części sali, gdzie sprawuje się opiekę nad dziećmi, sprzyjające rozmowom z opiekunami i z innymi rodzicami.
- l) Opiekun ma całościową wiedzę na temat każdego dziecka, którą dzieli się z rodzicami.
- m) Opiekun codziennie wymienia informacje z rodzicami na temat tego, jak dziecko czuje i zachowuje się w czasie pobytu w klubie dziecięcym.
- n) Opiekunowie lub Kierownik klubu dziecięcego co najmniej raz w roku zbierają informacje od rodziców na temat przyzwyczajień, preferencji, zainteresowań, doświadczeń dziecka.
- o) Opiekun / kierownik klubu dziecięcego na podstawie obserwacji i dokumentacji prowadzi, przynajmniej dwa razy w roku, rozmowy z rodzicami każdego dziecka na temat jego rozwoju, aktualnych zainteresowań oraz możliwości wsparcia, jeśli takie jest potrzebne.
- p) Opiekun stwarza warunki do uczestnictwa każdej rodziny w życiu Klubu dziecięcego .
- q) Opiekunowie dbają o to, aby poznać każdą rodzinę uczęszczającą do placówki.
- r) Opiekunowie składają Rodzicom propozycje i zapraszają do zaangażowania się w codzienne funkcjonowanie placówki, uwzględniając ich preferencje, umiejętności oraz możliwości czasowe.

	s) Opiekunowie uwzględniają różnice w strukturze rodzin oraz zróżnicowanie społeczno-kulturowe np. podejście do wychowania, stosunek do religii itp. t) W Klubie dziecięcym może zostać utworzona - zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa - rada rodziców będąca reprezentantem ogółu rodziców dzieci uczęszczających do klubu dziecięcego w sprawach dotyczących funkcjonowania placówki (wnioski, opinie, inicjatywy) u) Procedura współpracy z rodzicami we wszystkich grupach stanowi zał. 10 do planu v) Zasady bieżącej komunikacji klubu dziecięcego z rodzicami stanowi ZAŁ. 28 w) System zgłaszania i rozpatrywania uwag, wniosków i skarg rodziców w żłobku wraz z Formularzem zgłoszenia oraz Rejestrem stanowi ZAŁ. 29
5.2. Na bieżąco i regularnie, przeprowadzane są konsultacje w sprawie potrzeb i rozwoju dziecka	5.2. Osoby sprawujące opiekę nad dziećmi w Żłobku na bieżąco i regularnie prowadzą konsultacje z rodzicami w sprawie potrzeb i rozwoju dziecka. a) Personel klubu dziecięcego stwarza warunki do dialogu z rodzicami, opiekunowie i rodzice dbają o dobry przepływ informacji i komunikację w sprawie potrzeb i rozwoju dziecka. b) Kierownik udostępnia rodzicom podstawowe dokumenty pracy placówki: statut, regulaminy, procedury itp. c) W Klubie dziecięcym dostępne są podstawowe informacje o funkcjonowaniu placówki np. program adaptacyjny, ramowy plan dnia, zasady współpracy z rodzicami (załącznik do planu). d) Opiekun zna i uwzględnia oczekiwania i potrzeby rodziców. e) Kierownik na bieżąco i regularnie bada oczekiwania rodziców w zakresie potrzeb organizowania konsultacji w sprawie potrzeb i rozwoju dziecka w różnych obszarach rozwoju. f) Kierownik we współpracy z opiekunami uwzględnia potrzeby i oczekiwania rodzin planując organizację pracy placówki oraz pracę opiekuńczo – edukacyjną z dziećmi. g) Opiekun systematycznie dokumentuje współpracę z rodzicami. h) opiekun konsultuje się z rodzicami uwzględniając ich potrzeby i możliwości. i) Opiekun oferuje różne formy komunikacji, dostosowując je do potrzeb, preferencji i możliwości czasowych rodziców, np. rozmowy, telefon, e-mail. j) Opiekun stosuje różne sposoby komunikacji bezpośredniej –spotkania grupowe i indywidualne konsultacje z rodzicami oparte na prowadzonej obserwacji i dokumentacji rozwoju dziecka i grupy.

	k) System informowania rodziców o realizacji planu opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjnego stanowi ZAŁ. 30 l) Lista spraw konsultowanych i wspólnie podejmowanych z rodzicami w klubie dziecięcym stanowi ZAŁ. 31
--	---

WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW DO PLANU	
ZAŁ. 1	PROGRAM ADAPTACYJNY W KLUBIE DZIECIĘCYM
ZAŁ. 2	PROCEDURA ZAPOBIEGANIA WYPADKOM PODCZAS POBYTU DZIECI ORAZ ROZPRZESTRZENIANIA SIĘ CHOROÓB WŚRÓD DZIECI, PERSONELU ZATRUDNIONEGO W KLUBIE DZIECIĘCYM
ZAŁ. 3	PROCEDURA POSTĘPOWANIA PERSONELU KLUBU DZIECIĘCEGO W RAZIE WYPADKU DZIECKA + WZÓR PROTOKOŁU POWYPADKOWEGO
ZAŁ. 4	PROCEDURA ZAPOBIEGANIA ROZPRZESTRZENIANIA SIĘ CHOROÓB WŚRÓD DZIECI, PERSONELU ZATRUDNIONEGO W KLUBIE DZIECIĘCYM
ZAŁ. 5	PROCEDURY OKREŚLAJĄCE ZASADY POBYTU W KLUBIE DZIECIĘCYM OSÓB INNYCH NIŻ ZATRUDNIONY PERSONEL
ZAŁ. 6	PROCEDURA OKREŚLAJĄCA ZASADY PRZYPROWADZANIA I ODBIORU DZIECI STANDARD III
ZAŁ. 7	PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PODEJRZENIA STOSOWANIA PRZEMOCY WOBEC DZIECKA PRZEZ RODZICÓW LUB OSOBY SPRAWUJĄCE OPIEKĘ W INSTYTUCJI OPIEKI NA PODSTAWIE OBOWIĄZUJĄCYCH W TYM ZAKRESIE PRZEPISÓW + KARTA INTERWENCJI
ZAŁ. 8	PROCEDURA OBSERWACJI I MONITOROWANIA ROZWOJU DZIECKA + HARMONOGRAM DZIAŁAŃ OPIEKUNÓW W ZAKRESIE OBSERWOWANIA I MONITOROWANIA ORAZ INFORMOWANIA RODZICÓW O OSIĄGNIĘCIACH ROZWOJOWYCH DZIECI + ARKUSZ OBSERWACJI ROZWOJU DZIECKA W ŻŁOBKU DLA OPIEKUNÓW PRACUJĄCYCH W ŻŁOBKU STANDARD IV
ZAŁ. 9	ANKIETA ANALIZY SATYSFAKCJI RODZICÓW W ZAKRESIE USŁUG ŚWIADCZONYCH PRZEZ KLUB DZIECIĘCY
ZAŁ. 10	PROCEDURA WSPÓŁPRACY Z RODZICAMI WE WSZYSTKICH GRUPACH
ZAŁ. 11	ARKUSZ OCENY I EWALUACJI PRACY OSÓB SPRAWUJĄCYCH OPIEKĘ W KLUBIE DZIECIĘCYM – DLA KIEROWNIKA KLUBU DZIECIĘCEGO
ZAŁ. 12	ARKUSZ OCENY REALIZACJI CELÓW PEDAGOGICZNYCH, WYCHOWAWCZYCH I EDUKACYJNYCH W KLUBIE DZIECIĘCYM – DLA KIEROWNIKA
ZAŁ. 13	DZIAŁANIA PERSONELU WSPIERAJĄCE AUTONOMIĘ DZIECKA PODCZAS CZYNNOŚCI HIGIENICZNYCH
ZAŁ. 14	ARKUSZ SAMOOCENY – WSPIERANIE AUTONOMII DZIECKA PODCZAS CZYNNOŚCI HIGIENICZNYCH
ZAŁ. 15	DZIAŁANIA PERSONELU WSPIERAJĄCE SAMODZIELNOŚĆ DZIECKA PODCZAS POSIŁKÓW
ZAŁ. 16	ARKUSZ SAMOOCENY – WSPIERANIE AUTONOMII DZIECKA PODCZAS POSIŁKÓW
ZAŁ. 17	SPOSOBY WSPIERANIA DZIECI W KLUBIE DZIECIĘCYM – SZCZEGÓŁOWE DZIAŁANIA
ZAŁ. 18	ARKUSZ SAMOOCENY – RELACJE, REAKCJE I KOMUNIKACJA Z DZIEĆMI W KLUBIE DZIECIĘCYM
ZAŁ. 19	ZADANIA PERSONELU WSPIERAJĄCE WSPÓŁPRACĘ I KOMUNIKACJĘ DZIECI W GRUPIE
ZAŁ. 20	SPOSÓB ZBIERANIA INFORMACJI O POTRZEBACH, PREFERENCJACH I UMIEJĘTNOŚCIACH DZIECI W KLUBIE DZIECIĘCYM
ZAŁ. 21	ZASADY ORGANIZACJI PRACY PERSONELU KLUBU DZIECIĘCEGO – DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE ROZWÓJ I PLANOWANIE PRACY
ZAŁ. 22	SYSTEM ORGANIZACJI I REALIZACJI SZKOLEŃ W KLUBIE DZIECIĘCYM – MINIMUM 10 GODZIN ZEGAROWYCH ROCZNIE
ZAŁ. 23	SYSTEM WEWNĘTRZNEJ KOMUNIKACJI W KLUBIE DZIECIĘCYM
ZAŁ. 24	KODEKS ETYCZNY PERSONELU KLUBU DZIECIĘCEGO
ZAŁ. 25	ZOBOWIĄZANIE DO RESPEKTOWANIA KODEKSU ETYCZNEGO PERSONELU KLUBU DZIECIĘCEGO
ZAŁ. 26	INDYWIDUALNY PROGRAM POBYTU DZIECKA O SPECJALNYCH POTRZEBACH EDUKACYJNYCH
ZAŁ. 27	PROCEDURA WDRAŻANIA NOWYCH PRACOWNIKÓW W KLUBIE DZIECIĘCYM
ZAŁ. 28	ZASADY BIEŻĄCEJ KOMUNIKACJI KLUBU DZIECIĘCEGO Z RODZICAMI

ZAŁ. 29	SYSTEM ZGŁASZANIA I ROZPATRYWANIA UWAG, WNIOSKÓW I SKARG RODZICÓW W KLUBIE DZIECIĘCYM
ZAŁ. 30	SYSTEM INFORMOWANIA RODZICÓW O REALIZACJI PLANU OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZO-EDUKACYJNEGO
ZAŁ. 31	LISTA SPRAW KONSULTOWANYCH I WSPÓLNIE PODEJMOWANYCH Z RODZICAMI W KLUBIE DZIECIĘCYM

INTEGRALNĄ CZĘŚCIĄ PLANU PRACY OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZEJ I EDUKACYJNEJ - realizacja standardów opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3 JEST:

- a) OGÓLNY PLAN PRACY OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZEJ I EDUKACYJNEJ
- b) SZCZEGÓŁOWY PLAN PRACY OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZEJ I EDUKACYJNEJ
- c) **STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH PRZED KRZYWDZENIEM W KLUBIE DZIECIĘCYM- który obejmuje w swych zapisach następujące załączniki:**
 - Załącznik nr 1 Zasady bezpiecznej rekrutacji w KLUBIE DZIECIĘCYM
 - Załącznik nr 2 Ustalone w klubie dziecięcym zasady bezpiecznych relacji personel – dziecko oraz dziecko – dziecko
 - Załącznik nr 3 Wzór – karta interwencji
 - Załącznik nr 4 Zasady ochrony wizerunku małoletniego i danych osobowych dzieci
 - Załącznik nr 5 Wzór – ankieta monitorująca poziom realizacji Standardów Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem
 - Załącznik nr 6 Obszary ryzyka
 - Załącznik nr 7 Zasady interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osoby trzecie
 - Załącznik nr 8 Zasady interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica lub opiekuna